

Toespraak burgemeester Ton Strien 4 mei 2020

Elk jaar, op de avond van 4 mei, staan we met velen rondom onze oorlogsmonumenten ... luisterend naar verhalen, gedichten, het volkslied en de koralen ... denkend aan de gevallenen. In de twee minuten stilte, is alleen *het getjilp van de vogels* te horen ...

Zo had het óók dit jaar zullen zijn ... de Dodenherdenking, als essentieel onderdeel van de viering van *'75 jaar Vrijheid'*. Want hóe zouden wij de Vrijheid, onze Bevrijding, kunnen vieren zonder eerst stil te staan bij de vele, vele slachtoffers die tijdens de Tweede Wereldoorlog én de vredesmissies daarná zijn gevallen?

Mannen, vrouwen, jongens en meisjes, *baby's soms nog*, die in het oorlogsgeweld of door honger en andere ontberingen zijn omgekomen, die zijn vergast, gefusilleerd of in gevechten gesneuveld. Op de zwarte panelen naast de monumenten staan de namen van de burgerslachtoffers en militairen, die toentertijd in de voormalige gemeenten Olst en Wijhe zijn gedood of die van hiér, elders het leven lieten.

Het is zó belangrijk om hun namen te kennen en om hun verhalen door te vertellen ... om de geschiedenis levend te houden en hen niet te vergeten ... om hen met ere en in grote dankbaarheid te gedenken ...

Door als naoorlogse generaties stil te staan bij de verschrikkingen van oorlog en onderdrukking ... stil te staan bij hoe in Europa, óók in Nederland, discriminatie van bevolkingsgroepen gaandeweg overging in uitsluiting van burgerlijke en politieke rechten en uiteindelijk resulteerde in de wrede vernietiging van Joden, mensen met een handicap, homo's, Roma en Sinti ... door dáár indringend bij stil te staan, begrijpen we misschien iets beter hoe kostbaar de vrede, vrijheid en veiligheid is, die ons nu al 75 jaar ten deel valt. Het voelt allemaal zo *'gewoon'*, we weten eigenlijk niet beter ...

Maar het is niét *'gewoon'* ... Het is niet voor niets dat al in 1945, direct nadat aan die verschrikkelijke wereldoorlog een einde was gekomen, de Verenigde Naties zijn opgericht en landen zich hebben verbonden aan de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Ook de oprichting van de Europese Unie vindt hiérin zijn oorsprong.

Leiders en inwoners van landen, die eerder vijanden van elkaar waren geweest, riepen toen samen luid: *"Dat nooit meer ..."*. En zij wisten precies waarover ze spraken ... zij hadden het immers allemaal zélf meegemaakt ... de ellende, ontmenselijking, dood en verderf ... De laatste getuigen die ons daar uit eigen ervaring over kunnen vertellen en die ons waarschuwen, zullen ons in de komende tijd ontvallen. Zij zijn de echo uit de hel ...

Wat zou ik jullie allemaal graag zien tijdens de herdenking ... samen rondom de monumenten ... om met elkaar, als gemeenschap, er letterlijk en figuurlijk bij stil te staan dat we al zoveel jaren in vrijheid mogen leven, dat die kwetsbare vrijheid kostbaar is en voortdurend gekoesterd en soms ook bevochten moet worden ... *dat die vrijheid niet vanzelfsprekend is ...*

In de wereld, op veel plaatsen langs de randen van Europa en zelfs in Europa, zien we wat het betekent wanneer de rechtstaat met fundamentele mensenrechten, zoals de vrijheid om je mening te uiten, om te zijn die je wilt zijn en om vrij te zijn in jouw levensbeschouwelijke overtuiging ... niet meer wordt gerespecteerd ... In zo'n situatie kan zelfs bij ons het recht van de sterkste gaan gelden, dan tellen de rechten van uiteenlopende minderheden niet langer en wordt het voor hen onveilig.

We kunnen ons echter, deze keer, niet verzamelen rondom onze monumenten ... De bestrijding van het coronavirus vereist dat wij zoveel mogelijk thuis blijven ... vereist dat wij tijdelijk iets van onze eigen vrijheid opofferen ter wille van ónze gezondheid én dié van anderen. En ofschoon iedereen dat wel kan begrijpen en *vrijwel* iedereen daar naar handelt, is dat best moeilijk, want we zijn dat niet gewend ... de vrijheid die we al 75 jaar hebben, is immers zo *'gewoon'* ...

We herdenken onze doden en vieren de vrijheid daarom thuis. Het Verenigd Comité Wijhe, het 4 mei Comité Olst, Marcel Blind, de loco-burgemeester, en ik hebben de kransen in Olst en Wijhe al eerder gelegd, in stilte, en dus, helaas, zonder jullie erbij.

Daarom nodig ik, via deze filmopname, mijzelf en jullie allen graag uit om thuis, op Bevrijdingsdag en daarna, het gesprek aan te gaan ... met elkaar, met onze kinderen ... over onze vrijheid en hoe wij die beleven. Op de pagina over *'75 jaar Vrijheid'* in de Huis aan Huis/Reklamix van de afgelopen week staan enkele mooie vragen, zoals bijvoorbeeld: *"Op welke manier draag jij bij aan de vrijheid van anderen?"* of *"Wanneer voel jij je vrij of onvrij?"*.

Want de vrijheid, die zó zwaar is bevochten, tijdens de Tweede Wereldoorlog en de missies in de 75 jaar daarna, is dus niet vanzelfsprekend. Het is aan ons ... *en niemand anders* ... om die vrijheid levend te houden ... met de tijd mee, steeds weer nieuwe invulling te geven ... en aan volgende generaties door te geven ...

Want is het niet zó dat onze doden pas echt dood zijn en zonder betekenis, wanneer wij ons door hen niet langer laten inspireren ... (?)